

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistalenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Laiho, S., Mäenpää, A. & Touronen, M. (2022) Ammattilaisia suomalaisen työelämään integroimalla suomen kieltä substanssiopetukseen. TAMK-konferenssi – TAMK Conference 2022. Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisuja, Erillisjulkaisuja, s. 82-87.

URL: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-7266-66-3>

Sanna Laiho, Sosiaali- ja terveysala, Tampereen ammattikorkeakoulu
Anne Mäenpää, Sosiaali- ja terveysala, Tampereen ammattikorkeakoulu
Mari Touronen, Pedagogiset ratkaisut ja kulttuuri, Tampereen ammattikorkeakoulu

Avainsanat: TOKASA, tutkintokoulutusmalli, sairaanhoitajakoulutus

Ammattilaisia suomalaiseen työ- elämään integroimalla suomen kieltä substanssiopetukseen

Maahanmuuttajille suunnattujen uudenlaisten koulutusmallien luominen on edellytys sille, että tulevaisuudessa saataisiin työntekijöiden määrä riittämään Suomessa. Suomessa työikäinen väestö eläköityy ja uuden väestön syntyvyys ei ole niin suurta, että työntekijöitä riittäisi. Tämä näkyy monella alalla, erityisesti terveysalalla. Työ- ja elinkeinoministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön koordinoiman Talent Boost-toimenpideohjelman myötä pyritään saamaan Suomeen osaavaa työvoimaa maahanmuuttajista ja luomaan toimivia koulutusmalleja, joissa huomioidaan substanssin lisäksi suomen kielen osaaminen. Toiminnallisesti kaksikielisessä sairaanhoitajakoulutus – eli TOKASA-hankkeessa onkin lähdetty rakentamaan uudenlaista koulutusmallia, jossa suomen kielen oppiminen on huomioitu koulutuksessa laaja-alaisesti ja monipuolisesti.

TOKASA-hanke luo rakenteet uudenglaiselle tutkintokoulutusmallille

Toiminnallisesti kaksikielinen sairaanhoitajakoulutus -hankkeen tarkoituksena on luoda toimiva, pysyvä ja eri aloilla sovellettava tutkintokoulutusmalli, jossa kielenopetus on integroitu substanssiopintoihin. Tämä mahdollistaa sen, että tutkinnon suorittaja työllistyy Suomeen ammatin vaatimalla kielitaitotasolla. Opetuskielinä ovat englanti ja suomi. Pilotti

toteutetaan Metropolia Ammattikorkeakoulun ja Tampereen ammattikorkeakoulun johdolla sairaanhoitajakoulutuksessa. Ensimmäiset sairaanhoitajakoulutuksen ryhmät aloittavat opinnot tammikuussa 2022 TAMKissa ja Metropolia-issa. Rahoittajana toimii Talent Boost- toimenpideohjelma (OKM). Hankkeeseen osallistuvat myös muut, toimintaan halukkuutensa ilmoittaneet ammattikorkeakoulut. Hankkeen kesto on 1.1.2021–31.12.2024. TOKASA-hankkeessa ei ole kyse vain sairaanhoitajakoulutusmallista, vaan toimivan, pysyvän ja yleistettävän tutkintokoulutusmallin luomisesta. Samalla mallilla voidaan tulevaisuudessa kouluttaa vaikkapa tradenomeja ja insinöörejä.

Kieliopinnot vastaavat työelämän tarpeisiin

Kaksikielisen sairaanhoitajakoulutuksen alkaessa opiskelijalle laaditaan suomen kielen henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, jota tarkennetaan ja täydennetään opintojen edetessä. Opiskelija ohjataan kielitaitoaan vastaaville opintojaksoille suomen kielen opettajan tekemän alkuhaastattelun ja eurooppalaisen viitekehyksen mukaisen kielitaitotason testauksen perusteella.

Opiskelija voidaan ohjata osallistumaan TAMK:n ja Tampereen yliopiston tarjoamille suomen kielen opintojaksoille, mutta mahdollista on hyödyntää myös Metropolia Ammattikorkeakoulun tai muiden yhteistyöammattikorkeakoulujen tarjontaa. Opiskelijat voivat hyväksilukea aiemmin suoritetuista suomen kielen opintoista, mutta hankkeen tärkeänä tavoitteena on kehittää edelleen jokaisen opiskelijan suomen kielen taitoa, jotta taattaisiin opiskelijan työllistyminen Suomessa, sillä rekrytoijat pitävät sujuvaa suomen kielen taitoa erittäin tärkeänä asiana työntekijöiden rekrytoinnissa (Kotona Suomessa 2020).

Kulttuuri- ja kielitietoisuus hankkeen keskiössä

Koulutuksessa käytetään Additional-mallia (OKM 2017:5, 14), jossa hoitotyön opetus alkaa englanniksi, mutta väistyy antaen tilaa suomen kielelle opiskelulle, kun opiskelijoiden kielitaito kehittyy. Suomea opiskellaan koko koulutuksen ajan paitsi erillisillä opintojaksoilla myös integroituna hoitotyön opintoihin. Hoitotyön ja suomen kielen opettajat seuraavat opiskelijoiden opintojen edistymistä suomen kielen ja hoitotyön tavoitteiden mukaisesti.

Jotta integraatio onnistuu, suomen kielen ja hoitotyön opettajien viikoittainen yhteydenpito ja jatkuva yhteistyö on tärkeää. Suomen kielen opettajat työstävät kielenoppimista tukevia materiaaleja, joita hoitotyön opettajat voivat opintojaksoillaan hyödyntää. Hoitotyön opettajia sekä työelämän edustajia koulutetaan koko hankkeen ajan kieli- ja kulttuuritietoisiin toimintatapoihin ja ohjaukseen, kuten selkokielen käyttöön.

Kielen oppiminen tapahtuu ensisijaisesti sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, ja siksi onkin tärkeää järjestää opiskelijoille mahdollisuuksia työskentelyyn monikielisissä pienryhmissä. Tarpeeseen vastataan ryhmä- ja parityöskentelyllä opetuksessa, järjestämällä opiskelijoille hoitotyön yhteisopetusta suomenkielisten opiskelijaryhmien kanssa ja toteuttamalla ensimmäiset ohjatut harjoittelut pariharjoitteluna.

Työelämän edustajien osallistuminen suunnitteluun parantaa harjoittelukokemuksia

Sairaanhoitajaopinnoissa keskeisessä roolissa on käytännön hoitotyön taitojen oppiminen niin oppilaitoksessa tapahtuvissa simuloituissa oppimistilanteissa kuin työelämässä tapahtuvissa ohjatuissa hoitotyön harjoittelussa (Sairaanhoitajakoulutus ja sairaanhoitaja n.d.). Virtasen (2017) mukaan maahanmuuttajataustaisten, erikielisten opiskelijoiden vieraan kielen oppimisen on todettu kehittyvän erityisesti ohjatuissa käytännön harjoittelussa, oikeissa ammatillisissa vuorovaikutustilanteissa. Vieraan kielen oppimisen tukeminen ei tulisi olla vain koulutuksen järjestäjän vastuulla, koska kieli on sidoksissa siihen ympäristöön, missä sitä käytetään, eli työelämään. (Virtanen 2017, 75.) TOKASA-koulutusmallia suunniteltaessa todettiin tärkeäksi laatia toimiva työelämämalli, jonka myötä työelämän edustajat voivat olla mukana käytännön harjoitteluiden suunnittelussa, sopivien harjoittelupaikkojen tarjoamisessa ja ohjaajina toimivien hoitajien perehdyttämisessä vieraskielisen opiskelijan harjoittelun ohjaajaksi. Opettajan rooli on rohkaista opiskelijaa edistämään kielitaidon kehittymistä jo ennen työelämässä tapahtuvia harjoitteluja käyttämällä uutta kieltä opintojen hoito- ja vuorovaikutustilanteiden harjoituksissa. Näitä on yleensä mahdollista harjoitella ennen ensimmäistä potilaskontaktissa tapahtuvaa harjoittelua opiskelijaryhmässä, oppilaitoksen simuloituissa tilanteissa. (Virtanen 2017, 48.)

Ohjaajina toimivien hoitajien perehdyttämisohjelmaa TOKASA-hankkeessa suunnitellaan hanketyöryhmän ja työelämän edustajien yhteistyössä. Harjoittelun ohjaajien tietoisuutta ja osaamista kieli- ja kulttuuritietoisesta ohjauksesta pyritään vahvistamaan työelämäyhteistyössä. Selkokielen viestintä ja mahdollisuus kaksikieliseen kommunikointiin hyödyntäen englantia suomen kielen rinnalla on varsinkin ensimmäisissä käytännön harjoitteluissa tärkeää erikieliselle opiskelijalle. Virtasen (2017, 88) mukaan vajavaista kielitaitoa voi kompensoida esimerkiksi näyttämällä tai osoittamalla, mitä tulisi tehdä, tai hyödyntämällä tukikieltä, toistamista ja ymmärryksen varmistamista. Tukikieltä käyttämällä harjoittelun ohjaajalla on mahdollisuus varmistaa, että opiskelija on ymmärtänyt esimerkiksi potilaan taustatilanteen tai sairauksiin ja hoitoon liittyvät erityishuomiot. Ymmärtämisen ja osaamisen varmistamisella voidaan edesauttaa ja parantaa potilasturvallisuutta, ja tämän lisäksi vahvistaa opiskelijan myönteisiä oppimiskokemuksia. Virtasen (2017) tutkimuksessa nousi toistuvasti esiin teema potilasturvallisuuden mahdollisesta vaarantumisesta ja hoidon vaihtelevasta tasosta puutteellisesta kielitaidosta johtuen. Oppilaitoksen vieraskielisen koulutuksen ja työelämän tiiviillä yhteistyöllä on moleminpuolinen hyöty. Opiskelijoille voidaan tarjota turvallisia oppimisympäristöjä, joissa kielen ja hoitotyön taitojen oppiminen voi jatkua luontevasti myönteisessä ja hyväksyvässä ilmapiirissä. Harjoittelupaikan mahdollistaja on tulevaisuudessa valmistuvalle ammattilaiselle työpaikkaa tarjoava toimija, ja opiskelijoille ovat muodostuneet jo vahvat yhteydet ja positiivinen mielikuva hyväksyvästä ja kieli- ja kulttuuritietoisesta hoitotyön työskentely-ympäristöstä.

Ammattilaiset suomalaisessa työelämässä: kieli ja käytäntö hallussa

Lähitulevaisuudessa Suomessa on odotettavissa työvoimapula, myös sosiaali- ja terveysalalla, ja edessä tulee olemaan tilanne, missä maahanmuuttajataustaiset ammattilaiset ovat tärkeässä roolissa. Jos koulutuksen aikana voidaan mahdollistaa suomen kielen oppiminen, lähtökohta työn aloittamiseen ja työelämään sopeutumiseen ja integroitumiseen paranee huomattavasti, kuten Virtasen (2017) tutkimustulokset osoittivat. Hankkeen tavoitteena ei ole vain houkutella tulevia ammattilaisia Suomeen muualta, vaan myös kouluttaa ja työllistää jo maassa asuvia maahanmuuttajataustaisia osaajia. Työ- ja elinkeinoministeriön toiveena ja tavoitteena

on parantaa Suomessa jo asuvien maahanmuuttajien työmarkkina-
miuksia, ja varmistaa, että Suomessa asuvat kansainväliset ammattilaiset
myös jäisivät Suomeen (STM 2020; TEM 2021).

TOKASA-hankkeessa on tavoitteena luoda toimivat rakenteet uudelle
koulutusmallille, jossa huomioidaan substanssin lisäksi suomen kielen
osaaminen. Mallin toivotaan olevan hyödynnettävissä jatkossa kaikilla
koulutusaloilla. Koulutusmallissa suuri merkitys on kieliopintoja (suomi/
ruotsi) lisäämällä pyrkiä vastaamaan työelämän tarpeeseen. (TOKASA
2022) Suomessa koulutettujen, maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden
toivotaan valmistuttuaan siirtyvän nopeasti työelämään riittävällä suomen
kielen taidoilla. Kulttuuri- ja kielitietoisuuden vahvistaminen tulee ottaa
huomioon jokaisen toimijan kohdalla, ei vain maahanmuuttajataustaisissa
ryhmissä. Työelämäyhteistyön tulisi olla toimivaa ja molemminpuolisessa
yhteisymmärryksessä tapahtuvaa, jotta lopputuloksena voisi olla tilanne,
jossa valmistuvien ammattilaisten rekrytoinnista kilpaillaan, ammattitai-
toa ja -osaamista arvostaen. TOKASA-ryhmästä, kuten jatkossa muista
toiminnallisesti kaksikielisistä koulutusryhmistä valmistuvat, ovat toivot-
tavasti kilpailtuja ja toivottuja kollegoita ja ammattilaisia työyhteisöihin.
Kansainvälistyminen ja kulttuurienvälinen viestintä lisää kaikkien toimi-
joiden inhimillisten taitojen vahvistumista.

Lähteet

Kotona Suomessa. 2020. Selvitys maahanmuuttajien rekrytoinnista Suomessa.
Taloustutkimus Oy. Tutkimusraportti. Raportteja 9/2020. Helsinki: Elinkeino-,
liikenne- ja ympäristökeskus. Luettu 12.1.2022. <https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/178315/Selvitys%20maahanmuuttajien%20rekrytoinnista.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

OKM. 2017. Maahanmuuttajien koulutuspolut ja integrointi. Kipupisteet ja
toimenpide-esitykset II. Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017:5. Ohjausryhmän
loppuraportti. Luettu 12.1.2022. <https://okm.fi/documents/1410845/4240776/okm5.pdf/c8ba5aef-5038-4be0-8ofd-80d75a00f8e7/okm5.pdf?t=1488536641000>

Sairaanhoitajakoulutus ja sairaanhoitaja. n.d. Luettu 13.1.2021. <https://www.ammattikorkeakouluopinnot.fi/>

STM. 2020. Työvoiman maahanmuutto on tulevaisuuden avaintekijä. Sosiaali- ja
terveysministeriö. Tiedote. Luettu 13.1.2022. www.stm.fi/-/1410877/tyovoiman-maahanmuutto-on-tulevaisuuden-avaintekijja

TEM. 2021. Talent Boost -toimenpideohjelma. Työ- ja elinkeinoministeriö. Luettu 13.1.2022. <https://tem.fi/talent-boost>

TOKASA. 2022. Toiminnallisesti kaksikielinen sairaanhoitajakoulutus -hanke. Luettu 13.1.2022. <https://www.tokasa.fi/>

Virtanen, A. 2017. Toimijuutta kahdella kielellä. Kansainvälisten sairaanhoitajaopiskelijoiden ammatillinen suomen taito ja sen kehittyminen työharjoitteluissa. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä studies in humanities 311. Väitöskirja.